केंद्रीय विद्यालय संगठन लखनऊ संभागः set (1)

अर्धवार्षिक परीक्षाः 2023-24

कक्षा- सातवी विषय-संस्कृत

समय –सार्धहोराद्वयम् पूर्णांकाः 60 अंका :

नाम -------------------------- कक्षा वर्ग---------- दिनांकः ---------

-ह० कक्ष निरीक्षकः ----------------- ह०परीक्षकः ----------------

---

1.अस्मिन्प्रश्नपत्रे चत्वारि खण्डा: सन्ति।

खण्ड:- (क) /अपठितावबोधनम्- 8 अङ्का:

खण्ड: - (ख) रचनात्मकम्- 10अङ्का:

खण्ड:- (ग) अनुप्रयुक्तव्याकरणम्- 18 अङ्का:

खण्ड: - (घ) गद्य /पद्य आधारित प्रश्नाः 24 अङ्का:

2 समस्ता: प्रश्ना: अनिवार्या:सन्ति।

3 प्रश्नानाम् उत्तराणि अस्मिन् पत्रे एव प्रदत्तस्थाने लेखनीयानि I

4 सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेनैव लेखनीयानि I

खण्ड:- (क) /अपठितावबोधनम्- 8 अङ्का:

1- अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत –8

अभिमन्युः अर्जुनस्य पुत्रः आसीत्। सः अतीव वीरः साहसी च आसीत्। महाभारतस्य युद्धे गुरुःद्रोणाचार्यःचक्रव्यूहम् अरचयत्। अभिमन्युःचक्रव्यूहस्य अन्तः गमनम् जानाति स्म किन्तु बहिः निर्गमनम् न जानाति स्म। परं सःपाण्डवानाम् रक्षायै चक्रव्यूहे प्रवेशम् अकरोत्। ते कौरवाःमिलित्वा तस्य उपरि आक्रमणम् अकुर्वन्। सः वीरतया युद्धं कृत्वा वीरगतिं प्राप्तवान्।

(I) – एकपदेन उत्तरत - (1 x 4 = 4)

1.अभिमन्युः कस्य पुत्रः आसीत् ?

उत्तर ____

2.द्रोणाचार्यः किम् अरचयत् ?

उत्तर ____

3. सःवीरतया युद्धं कृत्वा किम प्राप्तवान् ?

उत्तर ____

4.अभिमन्युः कस्य अन्तः गमनम् जानातिस्म ?

उत्तर ____

(II) पूर्ण वाक्येन उत्तरत - (1 x 2 = 2)

1.सःपाण्डवानाम रक्षायै किम् अकरोत् ?

2.के मिलित्वा तस्य उपरि आक्रमणम् अकुर्वन् ?

(III) - भाषिक कार्यम् -(½ x4=2)

1. गमनम् –इति पदस्य विलोम पदं किम् ? ------------------------

https://www.evidyarthi.in/

क) पाण्डवाः   ख) सः   ग) निर्गमनम्

2. गुरुः – इति पदस्य समानार्थक पदं किम् ?   -----------------------

क) शिक्षकः   ख)वीरः   ग)युद्धम्

3.सः – इत्यस्य बहुवचनरूपं किम् ?   ------------------------

क) अभिमन्युः   ख)पुत्रः   ग)ते

4. रिक्त स्थानं पूरयत –सः अतीव -------------- ----------- च आसीत्।

खण्ड: - (ख) रचनात्मकम्-   10 अङ्का:

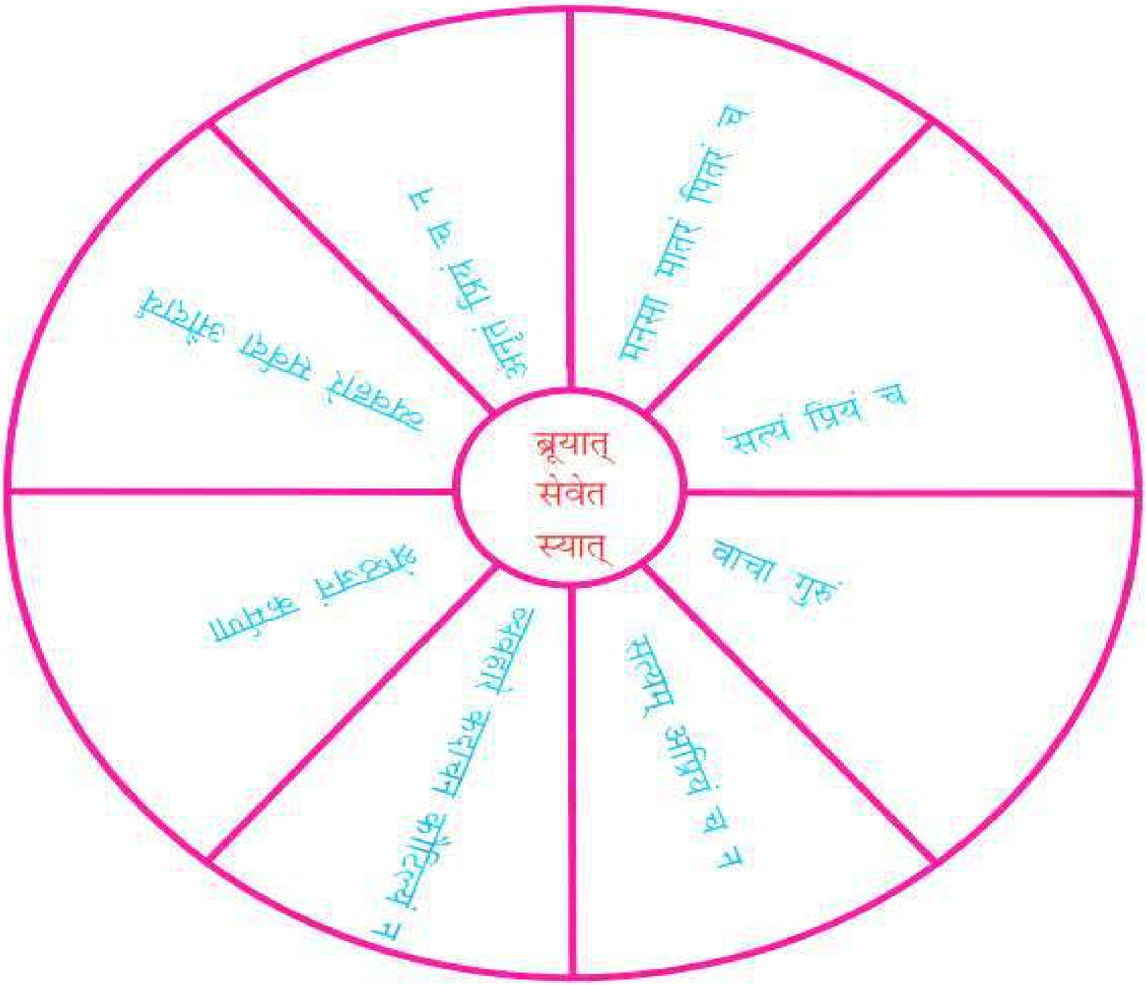

प्र.2.(क)प्रश्नमध्ये त्रीणि क्रियापदानि सन्ति। तानि प्रयुज्य सार्थक–वाक्यानि रचयत- ½ x8=4

क)...

ख)...

ग)...

घ)...

ङ)...

च)...

छ)..

https://www.evidyarthi.in/

ज)..

2(ख) .मंजूषातः पदानि चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत । 1X6= 6

अचिन्तयत, वृद्धः, दुःखिता, कोटरे, सर्पः, , समीपे,

एकस्य वृक्षस्य शाखासु अनेके काकाः वसन्ति स्म ।तस्य वृक्षस्य----------एकःसर्पःअपि अवसत् । काकानां अनुपस्थितौ --------------------------- काकानां शिशून खादति स्म । काकाः---------------आसन् ।तेषु एकः-----------------काकः उपायम -------------------- । वृक्षस्य ----------जलाशयः आसीत् ।

खण्डः- (ग) अनुप्रयुक्तव्याकरणम्- 18 अङ्काः

प्रश्न 3 . मन्जूषातः समानार्थकपदानि चित्वा लिखत -- (5)

माता , मौनं प्रस्तरे , जन्तवः नयनानि

शिलायां ....

पशवः ....

अम्बा ....

नेत्राणि ....

तूष्णीम् ....।

प्रश्न 4 . अधोलिखितान् समयवाचकान् अंकान् पदेषु लिखत- (2)

यथा – 10.00 -- दशवादनम्

क. 7.00 ....

ख. 9.00 ....

ग. 5.30 ....

घ. 10.30 ....।

प्रश्नः 5 .अधोलिखितानां धातूनां लकारं पुरुषं वचनञ्च लिखत- 1/2*10=5

	धातुः	लकारः	पुरुषः	वचनम्
यथा - आसीत्	अस्	लङ्	प्रथमपुरुषः	एकवचनम्
निवसन्ति	नि+वस्	................`	....	बहुवचनम्
गमिष्यति	....	लृट्	प्रथमपुरुषः.	....
अगच्छत्	....	....	प्रथमपुरुषः	एकवचनम्
पठति	....	....	प्रथमपुरुषः	एकवचनम्
पठिष्यति	....	लृट्	प्रथमपुरुषः	....

प्र.6 .उदाहरणानुसारं पदरचनां कुरुत- ½*4=2

यथा - वसति स्म = अवसत्

(क) पश्यति स्म .... =

(ख) तपति स्म .... =

https://www.evidyarthi.in/

(ग) चिन्तयति स्म .... =

(घ) वदति स्म .... =

प्र.7. अधो लिखित संख्या पदानां लेखनं संस्कृते कुरुत | 4

1. 40... 2. 20..

3. 11... 4. 31..

खण्ड: - (घ)गद्य /पद्य आधारित प्रश्नाः 24 अङ्का:

प्रश्न 8 . अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रदतानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत- 5

अनन्तरं रमा अपि स्वमातुः संस्कृतशिक्षां प्राप्तवती।कालक्रमेण रमायाः पिता विपन्नः सञ्जातः। तस्याः पितरौ ज्येष्ठा भगिनी चदुर्भिक्षपीडिताः दिवङ्गताः। तदनन्तरं रमा स्व जेष्ठभ्रात्रा सह पद्भ्याम समग्रं भारतं अभ्रम्त | भ्रमणक्रमे सा कोलकाताम् प्राप्ता | संस्कृत वैदुष्येण सा तत्र पंडिता सरस्वती चेति उपाधिभ्याम विभूषिता | तत्रैव सा ब्रह्मसमाजेन प्रभाविता वेदाध्ययनम अकरोत | पश्चात् सा स्त्रीणाम कृते वेदादीनाम शास्त्रानां शिक्षाये आन्दोलनम प्राराब्धवती |

(क)एकपदेन उत्तरत- ½ x4=2

(1) रमा कुत :संस्कृतशिक्षां प्राप्तवती? ....

(2) कालक्रमेण कस्याः पिता विपन्नः सञ्जातः?..

(3) भ्रमण क्रमे सा कुत्र प्राप्ता? ....

(4) सा ब्रह्म समाजेन प्रभाविता किम् अकरोत्?..

(ख) पूर्ण वाक्येन उत्तरत– 1x2=2

(1) संस्कृत वैदुष्येण सा तत्र काभ्याम् उपाधिभ्यां विभूषिता?

उत्तरम् -..|

(2) रमायाः पितरौ ज्येष्ठा भगिनी च कथं दिवङ्गताः?

उत्तरम् -..|

(ग) निर्देशानुसारम् उत्तरत- ½ x2=1

(1)'कनिष्ठः' पदस्य विलोमपदं गद्यांशात् चित्वा लिखत - ....

(2)'सम्पूर्णम्' पदस्य पर्यायपदं गद्यांशात् चित्वा लिखत-......................................

प्र.9 . अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत- 5

श्वः कार्यमद्य कुर्वीत पूर्वाह्णे चापरा ह्णिकम् । नहि प्रतीक्षते मृत्युः कृतमस्य न वा कृतम् ।।
सत्यं ब्रूयात् प्रियं ब्रूयात् न ब्रूयात् सत्यमप्रियम् ।प्रियं च नानृतं ब्रूयात् एष धर्मः सनातनः ।।

(क) एकपदेन उत्तरत – ½ x4=2

1. श्वः कार्यं कदाकुर्वीत? ....
2. अपराह्णिकंकार्यं कदाकुर्वीत ? ....
3. कीदृशं सत्यं ब्रूयात् ? ....
4. कीदृशं सत्यं न ब्रूयात् ? ....

(ख)पूर्णवाक्येन उत्तरत – 1x2=2

1. मृत्युः किं न प्रतीक्षते?

उत्तरम्- ....|

https://www.evidyarthi.in/

2. किं किं न ब्रूयात् ?

उत्तरम्- ....|

(ग)निर्देशानुसारम् उत्तरत- ½ x2=1

1. 'अनृतम्'पदस्य विलोमपदं गद्यांशात् चित्वा लिखत -....................................
2. पद्यांशात् एकं क्रियापदं चित्वा लिखत-....................................

प्र.10 .. अधोलिखित वाक्येषु रेखांकित पदानि आधृत्य पूर्णवाक्येन प्रश्ननिर्माणं कुरुत – 1 x4=4

(क) <u>सत्येन</u> वाति वायु: ।

उत्तर ---

(ख) <u>वसुंधरा</u> बहुरत्ना भवति ।

उत्तर ---

(ग) सद्भि: <u>मैत्री</u> कुर्वीत ।

उत्तर ---

(घ) प्रथिव्याम <u>त्रीणि</u> रत्नानि ।

उत्तर ---

प्रश्न 11 . समुचित मेलनं कृत्वा लिखत । 5

केशर वर्ण:	प्रगते न्यायस्य च प्रवर्तक:
हरितवर्ण:	२२ जुलाई १९४७तमे वर्षे जातम्
अशोकचक्रम्	शौर्यस्य त्यागस्य च सूचक:
श्वेत वर्ण:	सुषमाया: उर्वरताया: च सूचक:
त्रिवर्ण ध्वजस्य स्वीकरणम्	सत्यस्य शांतिश्च सूचक:

12.अधोलिखितानि श्लोकांशान मेलनं कृत्वा लिखत। 5

आलस्यं हि मनुष्याणाम्	पूर्वाह्णे च अप्राह्णिकं
श्व: कार्यं अद्य कुर्वीत	माता पितरं गुरु तथा
श्रेष्ठ जनं सदा सेवेत्	न कदापि सुखी जन:
मित्रेण कलहं कृत्वा	सत्येन तपते रवि:
सत्येन धार्यते पृथ्वी	शरीरस्थो महान रिपु:

----

https://www.evidyarthi.in/

----

https://www.evidyarthi.in/